

LIITE 1: Perustelumuistio

Uusien hankkeiden rahoitus innovaatorahaston varoilla (HEL 2019-009964)

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 9.12.2019

Taulukko 1. Innovaatorahaston uudet hanke-ehdotukset

	Toteuttaja	Hanke	Haettu rahoitus 2020	Myönnettävä rahoitus 2020	Haettu rahoitus 2021	Sidottava rahoitus 2021	Haettu rahoitus 2022	Sidottava rahoitus 2022	Haettu rahoitus 2023	Sidot-tava rahoitus 2023	Haettu rahoitus 2024	Sidot-tava rahoitus 2024	Haettu rahoitus 2025	Sidot-tava rahoitus 2025	Haettu rahoitus yhteensä 2020-2025	Myönnettävä ja sidottava yhteensä 2020-2025
1	Forum Virium Helsinki Oy	Viisaan liikkumisen testikortteli	201 089	0	201 089	0	201 089	0	-	-	-	-	-	-	603 267	0
2	Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia	Helsinki yritysten kehitys- ja kokeilualustana	390 000	390 000	545 000	545 000	545 000	545 000	-	-	-	-	-	-	1 480 000	1 480 000
3	Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia	Urban Tech Helsinki - hautomo	275 000	275 000	550 000	550 000	550 000	550 000	550 000	550 000	550 000	550 000	275 000	275 000	2 750 000	2 750 000
4	Helsingin kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala, RYA, asuntotuotanto	Heka Kalasatama Kaljaasi Fortunankatu energiapilotti	111 000	111 000	573 000	573 000	573 000	573 000	27 000	27 000	-	-	-	-	1 284 000	1 284 000
		YHTEENSÄ	1 107 089	776 000	2 019 000	1 668 000	1 999 089	1 668 000	577 000	577 000	550 000	550 000	275 000	275 000	6 567 267	5 514 000

Taulukko 2. Innovaatorahaston uusien hanke-ehdotusten sääntöjen ja rahaston käytön periaatteiden mukaisuus

	Toteuttaja	Hanke	Luo tulevaisuuden elinkeino-perustaa	Luo tulevaisuuden osaamis-perustaa	Kaupunki-strategian mukainen	Edistää yrityseko-systeemiä/ luo kokeilu-alustaa
1	Forum Virium Helsinki Oy	Viisaan liikkumisen testikortteli		X	X	
2	Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia	Helsinki yritysten kehitys- ja kokeilualustana	X	X	X	X
3	Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia	Urban Tech Helsinki -hautomo	X	X	X	X
4	Helsingin kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala, RYA, asuntotuotanto	Heka Kalasatama Kaljaasi Fortunankatu energiapilotti	X	X	X	X

1 Forum Virium Helsinki Oy: Viisaan liikkumisen testikortteli

Toteutusaika:	1/2020 – 12/2022
Yhteistyötahot kaupungilla:	Kaupunkiympäristön toimiala
Yhteistyötahot muualla:	Kalasataman alueen yrityskumppaneina omilla budjeteillaan ovat Lindström Invest ja ehdollisena Kesko (odottaa lopullista päätöstä). Hankkeen käynnistyttyä omalla budjetillaan HSL (joukkoliikenne, liikkumisen ohjaus), jonka kanssa yhteistyöstä sovittu periaatetasolla. Hankkeen kolmantena vuonna mukaan tulevat alueen asukkaat valittujen asunto-osakeyhtiöiden yhteistyön kautta.
Kokonaiskustannukset:	603 267 euroa

Rahoitustarve	Innovaatorahasto, €	Muu rahoitus, €	Rahoitusesitys	Innovaatorahasto, €
2020	201 089	-	2020	0
2021	201 089	-	2021	0
2022	201 089	-	2022	0

Hankkeen kuvaus

Hankkeen keskeisenä tavoitteena on edistää ja synnyttää resurssitehokkaita liikkumispalveluja. Hanke sijoittuu Kalasataman kaupunginosaan ja hyödyntää Fiksun Kalasataman innovaatioalustaa. Samalla hanke on toiminnallinen osa Jätkäsaari Mobility Lab -kokonaisuutta.

Kalasataman keskeisten työnantajakampusten kanssa alueelle luodaan viisaan liikkumisen testikorttelit. Tavoitteena on, että näissä toimivat yritykset ja niiden työntekijät säästävät yritystensä liikkumispalveluihin käyttämiä menoja ja tekemällä jatkuvasti fiksuja ja kestäviä liikkumisvalintoja ja että heillä on käytettävissään riittävät (jaetut) kulkuneuvo-, varaus- ja informaatioresurssit. Ajoneuvojen yhteiskäyttö työmatkoilla ja työasiamatkoilla, liikkumisvälineiden yhteishankinta yritysten kesken palveluna tai yhteis-leasingina, varausjärjestelmien integrointi yritysten omiin kalenterijärjestelmiin ja yhteiskäytössä olevien palveluiden toimiva rahoitusmalli edistävät kaikki kaupallisten liikkumispalveluiden ja digitaalisten jakamisalustaratkaisujen kysyntää.

Hankkeessa kilpailutetaan jaettujen ajoneuvoresurssien ja liikkumispalveluiden sähköinen jakamisalusta, ja kehitetään alustan tarvitsemia tieto-, varaus- ja laskutusrajapintoja kokeiluun osallistuvien yritysten, ajoneuvoresurssien- ja palvelutarjoajien, sekä jakamiseen käytettävän alustaratkaisun tarjoajan kesken. Samalla vahvistetaan eri toimijoiden välistä vuoropuhelua ja ymmärrystä tämän tyyppisen toiminnan tarvitsemista kaupallisista ratkaisuista.

Hankkeessa liikkumispalveluita käyttäville yrityksille ja niiden henkilöstölle, sekä hankkeen viimeisessä vaiheessa mukaan tulevalle tai tuleville asunto-osakeyhtiöille rakennetaan uudenlainen korttelitasoinen ajoneuvojen, pysäköintitilojen ja muiden soveltuvien liikkumisvälineiden yhteiskäytön toimintamalli. Hankkeen yhteistyökumppanit ovat kaupunkiympäristön toimiala (noin 1800 työntekijää Kalasatamassa), Kesko (noin 1800 työntekijää Kalasatamassa), Lindström Invest (erityisesti Rantatie Business Park, noin 1800 työntekijää) sekä myöhemmin myös HSL ja mahdollisesti kauppakeskus Redi. Yhteistyötä tehdään myös alueen asuinkortteleiden kanssa, mukaan hankkeen kolmantena vuonna myös Setlementtiasunnot (Viehekortteli).

Päätöksen perustelut

Elinkeino- ja osaamisperusta:

Hankkeen idea siitä, että Kaupunkiympäristön toimialan työntekijät yhdessä Kalasatamassa toimivien suurten yritysten kanssa kokeilevat uusia liikkumiskonsepteja ja liikennevälineiden yhteiskäyttöä on kannatettava. Yritykset ja niiden työntekijät voivat säästää yritystensä liikkumispalveluihin käyttämiä menoja tekemällä fiksuja ja kestäviä liikkumisvalintoja ja heillä olisi käytettävissään riittävät jaetut kulkuneuvo-, varaus- ja informaatioresurssit. Yhteistyö asunto-osakeyhtiöiden kanssa voi luoda uudenlaisia synergiamahdollisuuksia ja toimiessaan se voisi tarjota uusia liikkumisen konsepteja.

Hankkeessa syntyisi osaamisperustaa jaetuista liikkumiskonsepteista ja saataisiin kokemusta näiden toimivuudesta. Lisäksi hanke voisi lisätä ymmärrystä uudenlaisten liikkumisen tarpeiden huomioimisesta esimerkiksi kaavoituksessa ja tontinluovutuksessa.

Hankkeen vaikuttavuus elinkeinoperustan luomiseen arvioidaan jäävän pieneksi hankkeen kustannuksiin nähden. Kyseessä vaikuttaisi olevan hyvin rajattu kokeilu, jonka skaalautuvuus jää epäselväksi. Kaupungin tehtävä ei ole tutkia rahoitus- ja kustannustenjakomallia toiminnassa, jonka tulisi syntyä liiketoimintavetoisena.

Hankkeen haasteena on, että vaikka jaettu liikkumiskonsepti olisi toimiva, niin se ei välttämättä synnytä aitoja liiketoimintamahdollisuuksia ja uusia työpaikkoja. Kehittämistyössä luodaan osaamisperustaa erityisesti alustatalouspuolelle, mutta toiminnan skaalautumismahdollisuudet saattavat olla vähäiset. Hakijan näkökulmasta liiketoimintaa syntyy erityisesti uusien arvoketjujen avulla. Yhteiskäyttöautojen liiketoiminnallinen kannattavuus on alan yrityksiltä saatujen tietojen perusteella toistaiseksi ollut haastavaa. Toiminta vaatii käytännössä lähes aina subventointia.

Yritysekosysteemien/ kokeilualustojen/innovaatiotoiminnan kehittäminen:

Hankkeessa kaupunki ja muut yhteistyökumppanit toimivat kokeilualustana yhteiskäyttökulkuneuvojen käyttämiselle. Hanke arvioidaan olevan pääosin liikkumisen yhteiskäyttöjärjestelmän hankinta. Tällainen palvelu olisi periaatteessa hankittavissa markkinoilta, mutta vastaavaa konseptia ei varsinaisesti ole vielä olemassa. Konseptissa on useita osa-alueita, kuten alustan rakentuminen, liikkumisvälineet, liikkumisvälineiden käytön hinnoittelu eri tahojen kesken sekä omistajan määrittely. Jatkoa ajatellen konseptin kehittäminen voisi synnyttää esimerkiksi taloyhtiölle ja kaupungille kompetenssia ostaa vastaava konsepti muihin kohteisiin alustatoimijoilta tai antaa alustatoimijalle uuden liiketoiminnan liikkumispalveluiden tarjoamiseen suoraan taloyhtiöille.

Strategian mukaisuus:

Hanke on kaupungin strategian mukainen. Se edistää muun muassa tavoitetta olla maailman toimivin kaupunki ja Hiilineutraali Helsinki 2035-toimenpideohjelmalla.

Hyödyt asukkaille ja palvelujen kehittämisessä:

Hankkeen kautta voi syntyä uudenlaisia ajoneuvojen yhteiskäyttömalleja, jotka hyödyttävät myös kaupunkialaisia laajemmin ja voivat vähentää esimerkiksi parkkipaikkojen tarvetta.

Muut arviointikriteerit:

Hakemuksen mukaan hankkeeseen ovat sitoutuneet Kaupunkiympäristön toimiala ja yksi alueella toimiva suuri yritys. Muiden toimijoiden osallistuminen vahvistuisi myöhemmin. Kaupunkiympäristön toimiala osallistuisi noin 30% henkilötyövuoden verran hankkeeseen koko hankkeen ajan. Muiden yhteistyökumppaneiden rahoitusosuudet toimintamallin kehittämisessä jäävät epäselviksi. Yhteiskäyttöisten ajoneuvojen käytön mukainen maksu ja sen jakautuminen määrittyisi toki hankkeen aikana.

Hankkeen hallintoon on henkilöstöresurssien osalta varattu paljon rahaa suhteessa toimintaan ja kokeiluun.

Hankkeen vaikutukset yritysten liiketoiminnan edistämiseen arvioidaan jäävän liian heikoiksi. Hankkeelle ei esitetä rahoitusta.

2 Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia: Helsinki yritysten kehitys- ja kokeilualustana

Toteutusaika:	1/2020 – 12/2022
Yhteistyötahot kaupungilla:	Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kaupunkiympäristön toimiala, sosiaali- ja terveystoimiala, kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, kaupunginkanslia, Forum Virium Helsinki
Yhteistyötahot muualla:	Yritykset (startup-, pk- ja suuret yritykset), yrityskehittämöt ja -hautomot, yliopistot, ammattikorkeakoulut, tutkimuslaitokset ja muut kehitys- ja kokeilualustatoimintaan osallistuvat kumppanit
Kokonaiskustannukset:	euroa

Rahoitustarve	Innovaatorahasto, €	Muu rahoitus, €	Rahoitusesitys	Innovaatorahasto, €
2020	390 000	150 000	2020	390 000
2021	545 000	200 000	2021	545 000
2022	545 000	200 000	2022	545 000

Hankkeen kuvaus

Helsingin kaupunkistrategiassa 2017-2021 linjataan, että ”koko kaupunkia kehitetään alustana kokeiluille ja uutta luovalle elinkeinotoiminnalle”. Helsinki kehitys- ja kokeilualustana -hankkeessa alustana toimimista varten vuoden 2019 aikana kehitetty toimintamalli otetaan käyttöön siten, että sitä kehitetään toteutuksen aikana edelleen käytännön toiminnan kautta. Toimintamallin avulla yrityksille tarjotaan selkeä kanava kaupungin alustoille.

Hankkeessa kehitetään erityisesti elinkeinopoliittista alustatoimintaa koskeva palvelumalli/palvelut sekä edistetään alustoilla kehitettyjen parhaiden ratkaisujen skaalausta ja jatkokehitystä. Elinkeinopoliittisessa alustatoiminnassa painotetaan alustoilla ratkaisuja kehittäville yrityksille tulevaa hyötyä. Helsingin kehitys- ja kokeilualustakokonaisuuteen ehdotetaan sisällytettäväksi viisi sisällöllistä alustakokonaisuutta: terveys ja hyvinvointi, oppimisympäristöt, puhtaat ja kestävät kaupunkiratkaisut, liikkuminen sekä digitaalisuus ja datan hyödyntäminen).

Toimintamalliin kuuluu olennaisena osana ns. innovaatioagenttien rooli. Innovaatioagentit ovat kaupunginkanslian elinkeino-osaston ja kaupungin toimialojen yhteisiä henkilöresursseja, jotka mahdollistavat yritysten kehitys- ja kokeilutoiminnan kaupungin alustoilla. Hankkeessa innovaatioagenttimallia vahvistetaan ja laajennetaan yhdessä toimialojen kanssa.

Kehitys- ja kokeilualustatoimintaa toteutetaan Helsingissä tällä hetkellä kymmenissä lähinnä ulkoisen rahoituksen hankkeissa useiden tahojen toimesta (kaupunki ja sen toimialat, kaupungin omistamat yhtiöt jne.). Toimijat ja toimenpiteet eivät kuitenkaan keskustele riittävästi keskenään. Kaupunki ei ole myöskään valinnut alustoja, joihin yritykset ja muut kumppanit voivat hakeutua eikä viestinyt niistä kootusti kohderyhmille (erityisesti yrityksille). Kaupungin alustoilla on muutaman viime vuoden aikana tehty satoja kokeiluja ja pilotteja, ja toiminnasta on saatu pääosin hyviä tuloksia. Yhtenä haasteena on tällä hetkellä se, etteivät alustatoiminnassa kehitetyt ratkaisut skaalautu riittävällä tavalla. Parhaiden ratkaisujen etenemiseen tuotantoon ja käyttöön markkinoille tai joissakin tapauksissa kaupungin toimesta tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota. Hankkeen avulla tartutaan näihin kehittämistarpeisiin sekä systematisoidaan ja vakinaistetaan kaupungin elinkeinopoliittista alustatoimintaa.

Hanke toteuttaa ja kehittää kaupungin kehitys- ja kokeilualustan toimintamallia yhdessä toimialojen kanssa. Toimintamalli esitellään kaupungin johtoryhmälle ja elinkeinojaostolle syksyn 2019 kuluessa. Tarkoituksena on myös tarjota yrityksille selkeä kanava kaupungin alustoille ja kehittää alustatoimintaa koskeva palvelumalli sekä edistää kehitys- ja kokeilualustoilla kehitettyjen parhaiden ratkaisujen skaalausta ja jatkokehitystä.

Päätöksen perustelut

Elinkeino- ja osaamisperusta:

Ehdotetulla hankkeella on merkittävä mahdollisuus vaikuttaa positiivisesti Helsingin elinkeino- ja osaamisperustaan. Systemaattisen kokeilualustamallin avulla kaupunki pystyy uudella tavalla palvelemaan kansainvälisille markkinoille tähtääviä yrityksiä, joiden toiminta kiinnittyy kaupungin toimialoihin. Mahdollistamalla yritysten kehitys- ja kokeilutoiminnan konkreettisissa kaupunkiympäristöissä ja -palveluissa, kaupunki pystyy tukemaan kasvuyrityksiä itselleen luontevassa roolissa, johon muilla toimijoilla ei ole mahdollisuuksia. Näin kaupunki kehittää elinkeino- ja innovaatioekosysteemin uuden lisäarvoa tuottavan osan.

Iso osa palvelutuotannosta Suomessa on kunnan toteuttamaa (opetussektori, kunnallistekniikka, terveys, sosiaalipalvelut), joten niille sektoreille palveluita tai tuotteita kehittävien yritysten on lähes pakko kehittää tuotteitaan kuntien kanssa, mikäli kehitys halutaan tehdä käyttäjälähtöisesti. Kokeilualusta tukee myös erilaisten ja erikokoisten yritysten elinkeinoperustan kehittymistä, ei pelkästään jo vakiintuneiden yhteistyötahojen.

Kokeilualustan kansainvälistäminen näkyy hakemuksessa vain matkabudjetissa. Käytännössä sen tulisi olla osa kokeilualustan kehittämistä myös sisällöllisessä kuvauksessa, toimenpiteissä ja viestinnässä sillä kokeilualustamallia kannattaa hyödyntää myös ulkomaisten yritysten houkuttelemiseksi Helsinkiin.

Yritysekosysteemien/ kokeilualustojen/innovaatiotoiminnan kehittäminen:

Ehdotettu hanke on valtakunnallisesti merkittävä aloite. Sen avulla systematisoidaan ensimmäistä kertaa koko kaupungin toiminnan kattava kokeilualustaprosessi, mikä mahdollistaa huolellisen ja jatkuvasti kehittyvän yritys yhteistyön. Tämä eroaa ratkaisevasti aikaisemmasta toiminnasta, joka on perustunut useiden eri instrumenttien kautta rahoitettuihin hankkeisiin. Tällainen malli ei ole mahdollistanut toiminnan joustavaa suuntaamista, pitkäjänteistä kehittämistä ja selkeää yrityksille suunnattua palvelulupausta ja viestintää.

Innovaatorahaston avulla aikaisempien hankkeiden kautta syntyneet kokemukset ja osaaminen saadaan hyödynnettyä ja toiminta vietyä uudelle tasolle. Hanke on suunniteltu niin, että sen aikana kerättävä tieto yritysten ja toimialojen kokemasta hyödyntä dokumentoidaan systemaattisesti. Tiedon avulla toiminnan jatkosta voidaan tehdä perustellut päätökset.

Hankehakemuksella olisi hyvä huomioida vielä paremmin kokeilualustatoiminnan yhteydet kaupungin muihin yrityspalveluihin. Kokeilualustatoiminnan vaikuttavuuden voi ajatella olevan suurempi, mikäli yrityksiä voidaan tarpeen mukaan verkottaa muihin palveluihin, kuten yritysneuvontaan, vienninedistämiseen, tietovarantojen hyödyntämiseen ja osaavaa työvoimaa välittäviin toimenpiteisiin. Alustatoiminnan tulisi verkottaa hakemuksessa kuvattua selkeämmin laajempaan innovaatioekosysteemiin. Lisäksi hankkeessa voisi nyt esitettyä paremmin huomioida myös korkeakoulujen kanssa tehtävän tutkimusyhteistyön. Samoin yritysten kohdalla on jatkokehittämisessä huomioitava tarkemmin, mitä osaa yrityksen TKI-prosessissa erilaiset kokeilujärjestelyt parhaalla mahdollisella tavalla tukevat.

Hankkeen perustelujen mukaan yksi kokeilualustatoiminnan suurimpia haasteita on ratkaisujen skaalaaminen kokeilujen jälkeen. Kokeilutoiminta kohdistuu hakemuksen mukaan uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen. Skaalaamisen kannalta kuitenkin merkittävämpää voi olla jo olemassa olevan liiketoiminnan jatkokehittäminen. Innovaatiohaasteiden ja toimialojen alustojen määrittäminen tehdään hankkeessa nyt toimialojen tarpeiden ehdolla, ei yritysten. Tässä voisi olla yhteiskehittävämpi lähestyminen.

Suurin riski aloitteessa liittyy todennäköisesti toimintamallin perusajatukseen. Millainen merkitys kokeilumahdollisuudella voi ylipäätään olla yritykselle? Miten yrityksiä voidaan auttaa eteenpäin kokeilujen jälkeen? Tämä kysymys on erittäin oleellista huomioida hankkeessa huolellisesti.

Toimintaan kohdistuvaa kysyntää on vaikea arvioida etukäteen, mikä voi näkyä ali- tai yliresursointina joillain toimialoilla. On mahdollista, että kokeilutoiminnalle ei ole niin paljon kysyntää kuin hakemusvaiheessa oletetaan. Tämänkin takia toimintaan tulee rakentaa kytkentöjä muihin yrityspalveluihin. Alustatoimintaan tulee ohjata myös varhaisen vaiheen idea- ja yritysaihoita. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota alustatoiminnan brändiin ja viestintään.

Strategian mukaisuus:

Helsingin kaupunkistrategiassa ja Helsingin elinkeinopoliittisissa painopisteissä on selkeästi kirjattu tavoite kehittää Helsingin kaupunkia kokeilu- ja referenssialustana yrityksille. Ehdotetussa hankkeessa tätä tavoitetta toteutetaan systemaattisella tavalla. Toiminnan linkittämistä kaupungin digitalisaatio-ohjelmaan on syytä selvittää.

Hyödyt asukkaille ja palvelujen kehittämisessä:

Kokeilutoiminnan systematisointi ja näkyväksi tekeminen tuottavat arvokasta tietoa toimialojen hallinnolle esim. uusien teknologioiden tarjoamista mahdollisuuksista. Tätä kautta mallilla voi olla huomattavia hyötyjä kaupungin asukkaiden ja asiakkaiden palveluihin ja hyvinvointiin. Iso osa alustoilla tehtävistä kokeiluista voidaan kohdistaa toimialojen tunnistamiin haasteisiin, joiden ratkaiseminen kehittää asukkaille suunnattuja palveluita ml. hyvinvoinnin, terveyden ja oppimisen edistäminen. Tekemällä yhteistyötä innovatiivisten yritysten kanssa, Helsingin kaupunki on ensimmäisenä omaksumassa ja hyödyntämässä uudenlaisia palveluita.

Muut arviointikriteerit:

Hakemus on selkeä ja ehdotettu hanke rakentuu realistiselle pohjalle. Toteutumiseen ei liity merkittäviä riskejä. Hanketta on hakemuksen perusteella valmisteltu huolellisesti ja toimintatapoja on kehitetty ja kokeiltu ulkopuolisen rahoituksen hankkeissa. Elinkeino-osastolla työskentelee ihmisiä, joilla on osaamista ehdotetuista toimintamalleista.

Hankkeen toteutuksen kannalta oleellista on toimialojen sitoutuminen alustamaiseen työskentelyyn. Yhteistyötapa on jo kehitetty ja kokeiltu, mutta arkinen työskentely on usein henkilöriippuvaista. Hankkeen suunnittelussa olisi tärkeää miettiä mahdollisimman tarkkaan toimialoilta vaadittavaa resursointi ja työskentelyotetta sekä kehittää toimialoihin kohdistuvia insentiivejä osallistua yhteistyöhön.

Budjetti vaikuttaa perustellulta ja realistiselta suhteessa hankkeen kunnianhimon tasoon. Kuitenkin kokeiluihin ja pilotteihin varattujen ostopalvelumenojen käyttöä on syytä suunnitella huolellisesti. Merkittävä osa kokeiluista olisi todennäköisesti perusteltua toteuttaa ilman ostopalvelubudjettia.

Kokeilualustamallin kehittämiseksi on jo tehty merkittävä määrä työtä elinkeino-osaston budjettirahoituksella ja ulkopuolisella hankerahoituksella. On perusteltua kokeilla mallin toimivuutta laajemmin ja selvittää, millaisia yrityshyötyjä systemaattisesti johdetulla ja aikaisempaa huolellisemmin toteutetulla kokeilualustatoiminnalla voi olla. Onnistuessaan toimintamalli voi olla merkittävä uusi osa pääkaupunkiseudun yrityspalveluita ja innovaatioekosysteemiä. Lisäksi systemaattinen kokeilualustamalli luo rakenteen, johon on helppo kytkeä ulkopuolista hankerahoitusta vaikuttavalla ja kustannustehokkaalla tavalla.

Hankkeen aikana on tulosten arvioinnin perusteella sovittava kokeilualustatoiminnan toteutuksesta, rahoituksesta ja juurruttamisesta jatkossa. Innovaatiotoiminta olisi hyvä saada integroitua normaaliksi osaksi kaupungin toimialojen toimintaa.

Hankkeen aikana on panostettava toimintamallin ja sen tulosten viestimiseen. Hankkeen viestintäbudjetin osuuden laajentamista olisi hyvä harkita seuraaville vuosille.

3 Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia: Urban Tech Helsinki -hautomo

Toteutusaika:	1/2020 – 6/2025
Yhteistyötahot kaupungilla:	NewCo Helsinki, Kaupunkiympäristön toimiala, Forum Virium Helsinki, Maria 01, HSY, Helen, HBH, Helsingin kaupunginkanslian viestintä- ja uusi strategiaosasto (yhteys kv-toimenpiteisiin), Helsinki Marketing
Yhteistyötahot muualla:	Työ- ja elinkeinoministeriö, Business Finland, Aalto Yliopisto, Helsingin Yliopisto (3 x Think Company), Smart & Clean säätiö, Metropolia AMK, YIT (Marian Campus)
Kokonaiskustannukset:	2 750 000 euroa

Rahoitustarve	Innovaatorahasto, €	Muu rahoitus, €	Rahoitusesitys	Innovaatorahasto, €
2020	275 000		2020	275 000
2021	550 000		2021	550 000
2022	550 000		2022	550 000
2023	550 000		2023	550 000
2024	550 000		2024	550 000
2025	275 000		2025	275 000

Hankkeen kuvaus

Kaupunkistrategian 2017–2021 mukaan Helsingin tavoitteena on olla Euroopan kiehtovimpia sijaintipaikkoja uutta luovalle startup-toiminnalle ja houkuttelevin osaamiskeskittymä yrityksille ja yksilöille. Elinkeino- ja elinkeinopolitiikan painopisteiden 2018–2021 mukaan Helsinki on vuoteen 2025 mennessä Euroopan johtava alusta kokeiluille ja uutta luovalle yritystoiminnalle. Kaupungin pysyvä tehtävänä on kehittää yritysten toimintaympäristöä, edistää helsinkiläisten työllistymistä ja mahdollistaa kestävä ja osaamiseen perustuva taloudellinen kasvu. Puhtaisiin ja kestäviin kaupunkiratkaisuihin keskittyvä Urban Tech Helsinki -hautomo synnyttää innovatiivisia ja kasvukykyisiä yrityksiä, jotka keskittyvät ratkaisemaan kaupunkien haasteita. Painopisteinä ovat erityisesti puhdas energia, liikkuminen, kestävä rakentaminen, kiertotalous/jätehuolto ja urbaani ruoantuotanto. Ratkaisut voivat osaltaan vastata jatkuvan kaupungistumisen sekä ilmaston lämpenemisen aiheuttamiin globaaleihin haasteisiin.

Helsingin kehittämis- ja kokeilualustat ovat merkittävässä roolissa Urban Tech Helsinki -toimintamallissa. Kaupunkiorganisaatiolla on mahdollisuus luoda ainutlaatuista kilpailuetua tarjoamalla yrityksille suunnattuja kokeilualustoja, tekemällä innovatiivisia hankintoja kasvuyrityksiltä, avaamalla kaupungin dataa sekä tarjoamalla toimiala-asiantuntemusta. Kaupungin kokeilualustat voivat myös olla yksi tapa löytää hautomopalveluita tarvitsevia kasvukykyisiä yrityksiä. Urban Tech Helsinki -hautomo toteutetaan kilpailuttamalla sille konsepti ja operaattori. Hautomolle haetaan merkittävää, kansainvälistä kokemusta, sijoitus /rahoitus- ja verkosto-osaamista hallitsevaa operaattoria. Helsinki hakee hautomotoimintojen synnyttämisessä aktiivisesti kumppanuutta myös korkeakoulujen, valtion ja suurten yritysten kanssa.

Päätöksen perustelut

Elinkeino- ja osaamisperusta:

Hautomopalvelulle on selkeä tarve Helsingissä. Kaupunki on pitkäkestoisesti tehnyt toimenpiteitä kasvuyritysekosysteemin kehittämiseksi. Tästä huolimatta alueen ekosysteemissä on merkittäviä palveluvajeita. Pääkaupunkiseudulla toimii muutamia esihautomoita, kuten esimerkiksi Metropolian Turbiini, Haaga-Helia startup school sekä Helsingin kaupungin ja Helsingin yliopiston yhteinen Think Company. Sen sijaan alueella ei ole lainkaan toimialakeskittyneitä hautomoita ja vain yksi (Aalto startup center), joka tarjoaa pitkäkestoista hautomopalvelua. Yksityisillä markkinoilla on tarjolla enimmäkseen vain muutaman kuukauden mittaisia valmennusohjelmia, jotka ovat kestoltaan liian lyhyitä alkuvaiheen yrityskasvun tukemiseen.

Tilanne heikentää Helsingin kilpailukykyä kasvua, uusien kasvuyritysten syntymistä ja myös mahdollisuuksia houkutella Helsinkiin kansainvälisiä tiimejä tai alkuvaiheen startup-yrityksiä. Samanaikaisesti kansainvälinen kilpailu on kiristynyt huomattavasti ja yhä uudet alueet hakevat vahvaa asemaa alueellisesti ja/tai globaalisti kasvuyrityskeskittymänä. Esimerkiksi Barcelona, Pariisi, New York

ja Amsterdam kohdistavat merkittävästi julkista rahaa kasvuyritysten palveluihin ja hautomotoimintaan. Myös Ruotsissa valtio ja muut julkiset toimijat suuntaavat merkittävästi julkista rahoitusta hautomopalveluihin.

Esihautomo- ja hautomotoiminta kohdistuu pääsääntöisesti kasvuyritysekosysteemin kehittämisen vaiheeseen, jossa markkinaehtoisen toiminnan rakentaminen on haastavaa tai jopa mahdotonta. Myöskään valtio tai korkeakoulut (muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta) eivät Suomessa rahoita varsinaista hautomotoimintaa. Tämän vuoksi Helsingin kaupungilla tulisi olla nykyistä vahvempi rooli hautomotoiminnan käynnistäjänä ja mahdollistajana ja Urban Tech Helsinki -hautomon rahoittaminen on perusteltua.

Kasvuyritysekosysteemissä olevan palveluvajeen vuoksi on tärkeää, että Helsinki käynnistää ja tukee hautomotoimintaa etenkin kasvualoilla sekä aloilla, joilla on merkittävä vaikutus kaupungin ja kaupunkilaisten toimintaan. Kun Helsinki on itse aktiivisesti määrittämässä hautomotoiminnan painopisteitä ja käynnistämässä hankkeita, se voi ohjata hautomokentän kehitystä kaupunkistrategian sekä koko innovaatioekosysteemin tarpeiden mukaan synnyttäen nykyistä enemmän yritystoimintaa ja yksityisen sektorin työpaikkoja.

Urban Tech -alat, kuten puhdas energia, liikkuminen, kestävä rakentaminen, kiertotalous/jätehuolto ja urbaani ruoantuotanto ovat liiketoiminnallisesti kasvavia aloja, jotka linkittyvät vahvasti kaupungin omaan toimintaan. Pienenä toimialueena voisi nähdä myös valaistuksen kehittäminen yhtenä mahdollisuutena. Sen osalta Suomi ja Helsinki koetaan kansainvälisesti isona osajana.

Yritysekosysteemien/ kokeilualustojen/innovaatiotoiminnan kehittäminen:

Urban Tech -toimialojen inkubaattorin suunnittelu ei hakemuksen perusteella vaikuta olevan kysyntälähtöinen, eli valinta juuri näiden alojen inkubaatiopalvelusatsaukseen on tehty kaupungin puolella, osittain koska alat ovat kasvavia ja osittain koska kaupungilla on hyvät mahdollisuudet tarjota kokeilualustoja näille. Hautomon kohderyhmiä on analysoitava tarkkaan, ja toimintaa on vahvasti kytkettävä alueen esihautomoihin ja korkeakouluihin, jotta se palvelisi sieltä syntyviä yrityksiä ja tiimejä ja lisäksi kiinnostusta Urban Tech -aloja kohtaan. Kytkestä kaupungin kokeilualustatoimintaan on pidettävä vahvasti mukana toiminnassa ja varmistettava, että toimialoilla on resursseja osallistua toimintaan. Myös viestintään ja alan kansainvälisten yritysten houkuttelemiseen tulee panostaa.

Hautomotoiminnalla on tärkeä rooli aktivoida ja tunnistaa kaupallista potentiaalia omaavia uusia ideoita kehittämällä keskinkertaisia ideoita ja tiimejä kohti kansainvälistä ja kilpailukykyistä tasoa. Alkuvaiheen kasvuyrityspalvelut, erityisesti esihautomo- ja hautomopalvelut, ovat keskeinen osa yritysten kasvuketjua. Esihautomovaiheessa ei ole vielä yritystä perustettuna. Esihautomovaiheen tavoitteena on pyrkiä realistisesti arvioimaan liikeidean kannattavuutta, yrittäjän tai tiimin kyvykkyyttä ja halukkuutta lähteä yrittäjäpolulle sekä valmiuksia ja resursseja idean toteuttamiseen. Hautomossa sen sijaan yritys on jo perustettu tai sitä ollaan juuri perustamassa. Hautomot keskittyvät kasvupotentiaalin omaaviin tiimeihin ja varhaisen vaiheen yrityksiin, tarjoten näille keskitetysti tietotaitoa, (toimiala)osaamista, verkostoja sekä rahoitusta. Eriyisen merkittäviä hautomot ovat edistettäessä tutkimuslähtöisten yritysten syntyä ja kasvua. Hautomovaihe kestää yleensä vuodesta kolmeen vuoteen.

Hakemuksen perusteella osaamisperustaa luodaan muun muassa liikenteen ja liikkumisen sektorille. Liikennealan ja muiden relevanttien alojen toimijat eivät kuitenkaan ole laajasti esillä hakemuksessa. Start-up -yritysten olisi hyvä kuulua alusta alkaen menestyvään yrityslähtöiseen ekosysteemiin, mikä auttaisi rahoituksen saamisessa käynnistymisvaiheen jälkeen.

Strategian mukaisuus:

Helsingin kaupungin strategiset tavoitteet tukevat kestävän kaupunkiympäristön innovaatioita: Maailman toimivin kaupunki, hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä, innovaatioiden kokeilualusta ja digitalisaation edelläkävijä. Kaupungin kehittämis- ja kokeilualustat ovat Urban Tech Helsinki -toimintamallissa merkittävässä roolissa. Kaupunki on strategisena kumppanina tarjoamassa

kokeilualustoja, yhteistyöverkostoja ja asiantuntemusta pilottien toteuttamiseen ja toisaalta kaupungilla on myös mahdollisuus tehdä itse innovatiivisia hankintoja pilottiyhteistyön kautta.

Hanke on linjassa kaupunginhallituksen elinkeinojaoston 11.11.2019 41§ tekemän päätöksen kanssa, jonka mukaan elinkeinojaosto suositti kaupunginkanslian elinkeino-osastoa käynnistämään toimenpiteet hautomopalveluiden ekosysteemin vahvistamiseksi sekä ensimmäisten hautomoiden synnyttämiseksi terveys- sekä puhtaat ja kestävät kaupunkiratkaisut -aloille.

Hyödyt asukkaille ja palvelujen kehittämisessä:

Toteutettava hautomo keskittyy sektoreihin, jotka ovat keskeisiä osia kaupungin palveluita kuten energia, liikenne ja liikkuminen, rakentaminen ja asuminen, jäte ja vesi sekä kiertotalous. Urban Tech ratkaisut saavat aikaan päästövähennyksiä ja edistävät resurssitehokkuutta, synnyttävät skaalattavaa liiketoimintaa, toteuttavat julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä, ovat innovatiivisia ja luovat kansainvälistä referenssiarvoa ja parantavat sitä kautta kaupunkilaisten elämänlaatua.

Urban Tech -hautomossa voisi kehittää tapoja myös kaupungin työntekijöille tuoda esille uusia ratkaisuehdotuksia tai haasteita Urban Tech -aloille. Tällä hetkellä ongelmana lienee se, että kunnallisessa organisaatiossa ei ole motivoivaa komponenttia, jotta omaa ideaansa lähtisi esittelemään, koska idea saattaisi vain lisätyöllistää. Kaupunkiorganisaatiossa löytyy kuitenkin paljon osaamista ja käytännön kokemusta näiltä aloilta, jota kannattaisi hyödyntää.

Muut arviointikriteerit:

Urban Tech Helsinki -hautomolle esitetään sidottavan rahoitusta viidelle vuodelle. Kaupungin resurssien tulee olla pitkäjänteistä, jotta toiminnasta voidaan saada riittävästi kokemuksia valmennus- ja hautomo-ohjelmien läpimenosta ja jotta tarpeen vaatiessa voidaan arvioida ja toteuttaa tarvittavat korjausliikkeet hautomokonseptiin. Projektissa on määriteltävä selkeät vaikuttavuusmittarit ja luotava jatkuva arviointia hautomotoiminnasta syntyvistä tuloksista, kaupungin brändin ja kv-tunnettuuden kasvusta sekä kansainvälisten tiimien ja osaajien sijoittautumisesta Helsinkiin. Toiminta on suunniteltava niin, että hautomo voidaan lopettaa etuajassa, mikäli toiminta ei ole tarpeeksi tuloksellista. Innovaatorahasto arvioi toimintaa kerran vuodessa väliraportoinnin muodossa ja rahoitus myönnetään aina vain vuodeksi kerralla. Hautomopalvelun hankinta on tehtävä niin, että toimintaa tarvittaessa voidaan katkaista.

Hankkeen on selvitettävä muita rahoitusmahdollisuuksia hautomotoiminnalle esimerkiksi yrityskentän, valtion ja Euroopan unionin suunnalta.

4 Helsingin kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala, RYA, asuntotuotanto: Kalasatama Kaljaasi Fortunankatu energiapilotti

Toteutusaika:	1/2020 – 12/2022
Yhteistyötahot kaupungilla:	Helsingin kaupungin ympäristöpalvelut, Helsingin kaupungin asunnot Oy (Heka), Helen
Yhteistyötahot muualla:	Aalto-yliopisto tai VTT (tarkentuu myöhemmin) tulosten seuranta ja analysointi
Kokonaiskustannukset:	19 331 228 euroa

Rahoitustarve	Innovaatorahasto, €	Muu rahoitus, €	Rahoitusesitys	Innovaatorahasto, €
2020	111 000	448 000	2020	111 000
2021	573 000	8 743 614	2021	573 000
2022	573 000	8 763 614	2022	573 000
2023	27 000	72 000	2023	27 000

Hankkeen kuvaus

Hankkeessa haetaan elinkaarikustannuksiltaan tehokkaita ratkaisuja toteuttaa nettonollarakennuksia kohtuuhintaisessa asuntotuotannossa. Hankkeessa suunnitellaan ja rakennetaan kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja. Tavoitteena on vähiten energiaa kuluttava asuinkerrostalo, joka on tähän mennessä rakennettu.

Alustavien laskelmien perusteella voidaan hankkeessa saavuttaa jopa 70–90% pienennys A-energialuokan rakentamiseen verrattuna. Rakennukseen tuleva auringon säteilylämpö otetaan talteen ja varastoidaan kaukokylmäverkkoon tai hyödynnetään lämpöpumpun avulla suoraan kiinteistössä. Lämpöä otetaan talteen myös jätevedestä sekä poisto- ja jäteilmasta. Kaukolämmön rinnalla hyödynnetään maalämpöä. Sähkölaitteet ja valaistukset toteutetaan erittäin vähän energiaa kuluttavina ja sähköenergiaa tuotetaan rakennuksen vesikatolle ja julkisivuun asennettavilla aurinkopaneeleilla.

Rakentamisessa noudatetaan Kalasataman älykkäät energiaratkaisut -ohjetta. Rakennuksen energiaa kuluttavat ja tuottavat järjestelmät mittaroidaan. Tiloihin ja rakenteisiin asennetaan olosuhdeantureita seurantaan varten. Rakennuksen valmistuttua seurataan ja analysoidaan kerättyä mittaustietoa sekä hankkeen erityisratkaisujen toteutuneita kustannuksia. Tuloksia hyödynnetään kaupungin omassa asuntotuotannossa ja jaetaan myös muiden toimijoiden käyttöön. Hankkeeseen otetaan mukaan tutkimuslaitos, joka varmentaa rakennuksen kulutustasot hankkeen tulosten varmentamiseksi.

Päätöksen perustelut

Elinkeino- ja osaamisperusta:

Hankkeessa testataan uusia ratkaisuja aidossa rakentamishankkeessa ja kerätään tietoa ratkaisujen hankkimisesta innovatiivisella tavalla, jotta nähdään, miten tällaisia ratkaisuja kannattaa edistää ja toteuttaa laajemmin. Hankkeessa haetaan uusien ratkaisujen lisäksi myös mahdollisia kokonaisratkaisujen tuottajia. Jos ratkaisut toimivat, ne otetaan käyttöön kaupungin omassa rakentamisessa. Tämä lisää Smart & Clean -alan yritysten liiketoimintamahdollisuuksia Helsingissä, sekä antaa ratkaisuja tuottaneille yrityksille hyviä referenssejä sekä kotimaan että ulkomaan markkinoille.

Hankkeen seurauksena uusia toimijoita voi syntyä muun muassa seuraavien innovatiivisten ratkaisujen tarjoajille: läpinäkyvät aurinkopaneelit, yhdistetyt sähköä ja lämpöä tuottavat aurinkopaneelit, lämmön tuotantolaitteet (älykkäät lämpökeskukset, lämpöpumput jne), jäähdytyspaneelit, jäteveden lämmön talteenotto ja lämmön talteenotto jäteilmasta.

Hanke tuottaa tutkittua tietoa ratkaisujen toimivuudesta kaupungin kaikille rakentamisesta vastaaville tahoille. Hanke kehittää yritysvooropuhelun avulla myös alan yrityksille kaupungin tavoitetilasta ja sitoutumisesta hiilineutraalin kaupungin saavuttamiseksi. Kokemukset myös analysoidaan, jolloin vastaavanlaiset toteutukset helpottuvat hankkeen jälkeen.

Yritysekosysteemien/ kokeilualustojen/innovaatiotoiminnan kehittäminen:

Hankkeessa etsitään uusia tehokkaita ratkaisuja muun muassa markkinavuoropuhelun ja tarvittaessa innovatiivisten hankintojen avulla. Älykkään uusiutuvan energian tuotannon ja varastoinnin, lämmön talteenoton, jäähdytyksen ja älykkään talotekniikan Smart & Clean-ratkaisujen tarjoajat saavat kotimaan referenssejä.

Hankkeessa tulee vahvasti panostaa systemaattiseen yritysysteistyöhön ja markkinavuoropuheluun uusien ratkaisujen löytämisessä jakaa oppeja toimintatavoista näissä, jotta kokemuksia voidaan hyödyntää laajemmin vastaavissa hankkeissa.

Hakijan mukaan tarkoituksena on hankkeen aikana järjestää 1–3 markkinavuoropuhelua. Tässä yhteydessä on tarkoitus hyödyntää Smart & Clean -säätien ja muiden hankkeeseen osallistuvien tahojen verkostoja. Hankkeessa tehdään yhteistyötä myös Helenin kanssa ja tavoitteena on, että Helen toimii hankkeessa uudenaikaisena kokonaisenergiapalveluiden tuottajana. Helen kokoaisi oman toimintansa ympärille pk-yrityksiä ja start-upeja pystyäkseen tarjoamaan kokonaispalveluna hankkeeseen tulevan hybridienergiajärjestelmän sisältäen tuotannon (kaukolämmön, kaukokylmän, maalämmön, aurinkopaneelit, lämpöpumput jne.), mutta myös käyttöönoton, huollon ja seurannan kyseisille järjestelmille.

Strategian mukaisuus:

Hanke liittyy Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmaan. Kaupunkistrategian mukaan Helsingin tavoitteena on olla Euroopan kiehtovimpia sijaintipaikkoja uutta luovalle startup-toiminnalle ja houkuttelevin osaamiskeskittymä yrityksille ja yksilöille. Elinkeinopolitiikan painopisteiden 2018–2021 mukaan Helsinki on vuoteen 2025 mennessä Euroopan johtava alusta kokeiluille ja uutta luovalle yritystoiminnalle.

Hyödyt asukkaille ja palvelujen kehittämisessä:

Helsinkiiläiset hyötyvät hankkeesta hiilineutraalisuustavoitteen toteutumisen myötä. Hankkeella on myös vaikutus smart&clean -sektorin toimintaedellytyksiin, mikä vaikuttanee positiivisesti kaupungin talouteen. Hankkeella voi parhaimmillaan olla merkittävä skaalauspotentiaali ja laajempaa merkitystä sekä elinkeinonäkökulmasta että hiilineutraalisuustavoitteiden näkökulmasta.

Muut arviointikriteerit:

Hankkeen rahoitus on melko suuri, mutta kyseessä on ison vaikuttavan kokeilun toteuttamisesta, jonka odotetaan skaalautuvaan laajemmin kaupungin toimintaan. Kokeiluissa on hyvä asettaa rima korkealle ja kytkeä ne konkreettisiin investointikohteisiin uusien ratkaisujen hakemiseen ja käyttöönottoon.

Kaupungin rakentamishankkeissa hyväksyttävät rakennuskustannukset ylittyvät kustannuslaskelmien perusteella tämän hankkeen erityisen energiatehokkuuteen tähtäävän tekniikan vuoksi 1,416 miljoonalla eurolla. Tämä on ajateltu katettavan siten, että Innovaatorahastosta on haettu noin 3/4 ja ATT:n kehittämisrahastosta noin 1/4 tästä kustannuksesta. Siitä seuraa Innovaatorahaston osuudeksi 5,6 % kokonaiskustannuksista.

Kalasadama Kaljaasi Fortunankatu energiapilotti -hanke on innovaatorahaston rahoituksen kannalta katsottava yksittäisenä pilottina energiatehokkaiden ratkaisujen edistämiseksi, eikä rahaston varoilla voida rahoittaa useampia samankaltaisia hankkeita. Siksi hankkeen tulosten ja oppien dokumentaatioon ja viestintään tulee panostaa ja tuloksia on pyrittävä hyödyntämään kaupungin muissa rakentamishankkeissa. Hankkeen tulee tehdä yhteistyötä Helsinki yritysten kehitys- ja kokeilualustana - hankkeen kanssa, jolle innovaatorahastosta on esitetty rahoitusta.

Hankkeeseen rekrytoidaan kaupungin sisältä työntekijöitä uusien ratkaisujen löytämiseen, jolla varmistetaan, että hankkeesta saatu osaaminen jää kaupunkiorganisaatioon. Tämä on parempi malli, kuin että prosessi kokonaan ulkoistettaisiin.

Hankkeessa tulee panostaa systemaattiseen yritysysteistyöhön ja markkinavuoropuheluun uusien ratkaisujen löytämisessä ja jakaa oppeja toimintatavoista näissä, jotta kokemuksia voidaan hyödyntää

laajemmin vastaavissa hankkeissa. Hankkeessa toiminnan on oltava avointa ja skaalautuvuuteen on panostettava. Hankkeen tuloksista on viestittävä laajasti ja hankkeen alussa on tehtävä viestintäsuunnitelma, jossa huomioidaan myös yritysten suuntaan tuotavat viestit. Mahdollisuus liittyä kaupungin Kehittyvä kerrostalo -ohjelmaan tulisi selvittää, sillä siellä on jo mietitty viestinnällisiä konsepteja, joita voitaisiin hyödyntää.